

2. Common European Sales Law (CESL). A Commentary / Edited by R. Schulze. C. H. Beck. 2012. 800 p.
3. Nowacka I. Umowa o dostarczeniu treści cyfrowych. Kraków. 2017. 420 s.
4. Про цифровий контент та цифрові послуги. Закон України від 10 серпня 2023 р. № 3321-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text> (дата звернення: 10.11.2025).

УДК 347.44:347.78

Поперечний Ю.Ю.

*Аспірант кафедри адміністративного права та судочинства
Західноукраїнський національний університет*

Науковий керівник:

Гречанюк Р.В.

*Д.ю.н., доцент, професор кафедри адміністративного права та судочинства
Західноукраїнського національного університету*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Корупція у секторі безпеки є одним із найбільш небезпечних чинників, що негативно впливають як на ефективність функціонування держави, так і на стан забезпечення прав і свобод людини. В умовах сучасних безпекових викликів, пов'язаних із воєнною агресією, трансформацією системи державного управління та необхідністю зміцнення інституційної спроможності органів сектору безпеки, особливого значення набуває формування дієвої системи адміністративно-правових механізмів запобігання корупції. Такі механізми охоплюють систему правових, організаційних та контрольних заходів, спрямованих на забезпечення прозорості діяльності безпекових інституцій, мінімізацію корупційних ризиків та дотримання стандартів доброчесності публічної служби. Ефективність їх функціонування безпосередньо впливає на рівень гарантування прав людини, оскільки забезпечення законності та

підконтрольності діяльності органів сектору безпеки є необхідною передумовою реалізації принципів демократичної правової держави.

Специфіка сектору безпеки як об'єкта антикорупційного регулювання обумовлена особливим характером повноважень його суб'єктів. Органи, що забезпечують національну безпеку, правопорядок та оборону держави, наділені значним обсягом дискреційних повноважень, мають доступ до конфіденційної інформації та можуть застосовувати заходи державного примусу. Поєднання зазначених факторів із традиційно обмеженим рівнем відкритості діяльності таких органів формує підвищені корупційні ризики та створює передумови для зловживання службовим становищем. Як справедливо зазначається у науковій літературі, недостатній рівень підконтрольності суб'єктів сектору безпеки здатний трансформувати окремі корупційні прояви у системну загрозу демократичному врядуванню та правам людини [1, с. 21].

У сучасній науковій доктрині корупція у секторі безпеки розглядається як чинник, що суттєво ускладнює забезпечення та реалізацію фундаментальних прав людини. Передусім ідеться про право на безпеку, право на справедливий судовий розгляд і право на повагу до приватного життя. Поширення корупційних практик у діяльності правоохоронних органів та інших інституцій сектору безпеки створює передумови для неправомірного використання владних повноважень, необґрунтованого застосування примусових заходів, вибіркового підходу до правозастосування та відступу від принципу рівності перед законом [2, с. 33].

Одним із найбільш небезпечних проявів корупції є її деструктивний вплив на принцип верховенства права. За наявності корупційних практик правові процедури поступово втрачають свою регулятивну функцію, поступаючись місцем неформальним механізмам впливу та прийняття рішень. Як наголошують експерти Міжнародної організації у сфері протидії корупції *Transparency International* та Організації економічного співробітництва та розвитку, поширення корупції у секторі безпеки підриває довіру до державних інституцій,

послаблює демократичний контроль над діяльністю органів влади та створює передумови для системного порушення прав людини [3].

Однією з ключових проблем у діяльності органів сектору безпеки є можливість використання посадовими особами наданих їм повноважень у власних інтересах. Недостатній рівень прозорості діяльності безпекових інституцій у поєднанні зі значним обсягом владних повноважень може спричиняти незаконне втручання у приватне життя особи, перевищення службових повноважень, політичний вплив та інші прояви зловживання владою. У зв'язку з цим особливого значення набуває формування ефективних адміністративно-правових механізмів запобігання корупції у секторі безпеки.

У наукових дослідженнях фінансовий контроль розглядається як один із базових механізмів запобігання корупції у сфері публічного управління. Його призначення полягає у забезпеченні прозорості майнового стану посадових осіб, контролі за відповідністю задекларованих активів фактичним доходам, а також своєчасному виявленні конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення. Важливим елементом такого механізму є система електронного декларування, яка забезпечує відкритість інформації про доходи, майно та фінансові зобов'язання суб'єктів декларування.

Водночас у науковій літературі звертається увага на низку проблем, пов'язаних із реалізацією механізму фінансового контролю. Серед основних недоліків виокремлюють недостатню ефективність перевірки декларацій, складність встановлення достовірності окремих відомостей, недосконалість процедур моніторингу способу життя посадових осіб, а також недостатню ефективність механізмів юридичної відповідальності за порушення вимог фінансового контролю. Окремою проблемою залишається забезпечення належного балансу між прозорістю діяльності публічних службовців та захистом права на приватність [4, с. 558].

Поряд із механізмами фінансового контролю важливе місце у системі запобігання корупції займають спеціальні перевірки кандидатів на посади, встановлення антикорупційних обмежень та застосування заходів

дисциплінарної відповідальності. Їх функціонування спрямоване на мінімізацію корупційних ризиків у діяльності органів сектору безпеки, забезпечення доброчесності службовців та дотримання стандартів професійної етики. Зазначені механізми мають превентивний характер, оскільки дозволяють виявляти потенційні конфлікти інтересів і запобігати допуску до виконання службових повноважень осіб, поведінка яких може створювати загрозу належному функціонуванню безпекових інституцій [5, с. 45].

Водночас важливим елементом антикорупційної політики у секторі безпеки є внутрішній контроль та впровадження комплаєнс-механізмів. Їх значення полягає у забезпеченні постійного моніторингу діяльності працівників безпекових органів, своєчасному виявленні корупційних ризиків та контролі за дотриманням вимог антикорупційного законодавства [6, с. 11]. У сучасних умовах особливого поширення набуває створення внутрішніх антикорупційних підрозділів, до повноважень яких належать оцінка корупційних ризиків, проведення службових перевірок та координація реалізації антикорупційної політики у відповідних органах. Діяльність таких підрозділів сприяє підвищенню рівня інституційної доброчесності, зміцненню внутрішнього контролю та забезпеченню більшої підзвітності органів сектору безпеки.

Водночас вплив адміністративних механізмів запобігання корупції не обмежується лише протидією корупційним проявам. Їх ефективне функціонування створює додаткові гарантії захисту прав людини через підвищення відкритості діяльності органів сектору безпеки, зміцнення суспільної довіри до державних інституцій та зниження ризиків зловживання владою. Саме прозорість та підзвітність діяльності органів влади визнаються сьогодні одними з ключових передумов ефективного забезпечення прав людини та належного функціонування демократичної держави.

Разом із тим реалізація антикорупційної політики потребує дотримання принципу пропорційності та забезпечення належного балансу між інтересами національної безпеки й правами людини. Надмірне розширення контрольних повноважень державних органів може створювати ризики необґрунтованого

втручання у приватне життя особи, порушення права на захист персональних даних та використання антикорупційних процедур як інструменту політичного або адміністративного тиску. З огляду на це ефективність антикорупційних механізмів повинна оцінюватися не лише за кількісними показниками виявлених правопорушень, а й через їх відповідність принципам верховенства права, законності та поваги до прав людини.

Отже, корупція у секторі безпеки є одним із найбільш небезпечних чинників, що негативно впливають на ефективність функціонування державного механізму, рівень довіри до публічної влади та стан забезпечення прав і свобод людини. Особливості правового статусу органів сектору безпеки, пов'язані зі значним обсягом дискреційних повноважень, доступом до інформації з обмеженим доступом та можливістю застосування заходів державного примусу, зумовлюють підвищений рівень корупційних ризиків і потребують формування дієвої системи адміністративно-правових механізмів запобігання корупції.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що важливими елементами такої системи виступають фінансовий контроль, електронне декларування, спеціальні перевірки кандидатів на посади, антикорупційні обмеження, дисциплінарна відповідальність, а також механізми внутрішнього контролю та комплаєнсу. Їх застосування спрямоване на забезпечення прозорості діяльності органів сектору безпеки, своєчасне виявлення конфлікту інтересів, мінімізацію корупційних ризиків та підвищення рівня інституційної доброчесності. Водночас зазначені механізми виконують не лише превентивну, а й гарантійну функцію, оскільки сприяють забезпеченню законності у діяльності безпекових інституцій та створюють додаткові гарантії захисту прав людини.

Разом із тим ефективність адміністративно-правових механізмів запобігання корупції у секторі безпеки залишається недостатньою через наявність низки системних проблем. До них належать недосконалість процедур перевірки декларацій, складність встановлення достовірності окремих відомостей, недостатня ефективність моніторингу способу життя посадових осіб, обмеженість внутрішнього контролю, а також недостатня дієвість механізмів

юридичної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства. Окремого значення набуває проблема забезпечення належного балансу між відкритістю діяльності публічних службовців і дотриманням права на приватність.

У зв'язку з цим удосконалення адміністративно-правових механізмів запобігання корупції у секторі безпеки має розглядатися як один із пріоритетних напрямів державної антикорупційної політики. Підвищення ефективності фінансового контролю, розвиток механізмів внутрішнього моніторингу, посилення інституційної спроможності антикорупційних підрозділів та забезпечення невідворотності юридичної відповідальності є необхідними умовами зміцнення принципу верховенства права, забезпечення демократичного контролю за діяльністю органів сектору безпеки та належного гарантування прав і свобод людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецов Д. До характеристики системи правових засад діяльності Служби безпеки України щодо реалізації державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії. *Підприємництво, господарство і право*. 2023. № 9. С. 31–35.
2. Tymoshenko V., Bondar S., Ivanchuk N. Corruption as a threat to human rights and freedoms. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. Vol. 27, No. 4. P. 31–39.
3. Corruption in Ukraine 2024: Understanding, Perception, Prevalence. Analytical report on the results of the survey of population and entrepreneurs. Kyiv, 2024. URL: [Sapiens report PDF](#) (дата звернення: 03.06.2026).
4. Ковбас І. В., Дякур М. Д. Е-декларування як інструмент протидії корупції. *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 557–563.
5. Возняковська К. А., Біленець Д. А., Марчук В. В. Антикорупційні механізми у системі публічного адміністрування як засіб боротьби з організованою

злочинністю в сфері господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 84. С. 43–49.

6. Копитко М., Вінчук М. Комплаєнс-контроль у системі публічного управління та контролінгу безпеки підприємств критичної інфраструктури України. *Соціально-правові студії*. 2025. С.3–11.

УДК 341.1

Рудов Я.В.

*Студент третього курсу юридичного факультету
Західноукраїнський національного університету*

Науковий керівник:

Заставна О.П

*к.ю.н., старший викладач кафедри міжнародного та європейського права
Західноукраїнський національний університет*

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ І ОХОРОННИХ КОМПАНІЙ: НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

За останні 10 років, приватні військові й охоронні компанії (ПВОК) дедалі частіше залучаються до сучасних збройних конфліктів, як-от війна на Близькому Сході, в Африці, війна в Україні, що породжує нові виклики для міжнародного гуманітарного права. Головною проблемою міжнародного права в цьому питанні є заборона будь-яких форм грошової винагороди за виконання завдань в зоні бойових дій. Відсутня ефективна та прозора система контролю, внаслідок чого, виникають ризики порушення міжнародного гуманітарного права. Наявні міжнародні договори не пропонують ефективного способу регулювання вже існуючого явища. Таким чином виходить, що компанії провадять діяльність, але ніхто не хоче визнавати, що вони існують.

Існують різні підходи до тлумачення діяльності компаній з надання охоронних та паравійськових послуг але почасти, використовують термін